

T

1

1

6

2

-

1

3

1

2

4

3

Editorial

Začátek letošního roku v malé kotlině praotce Čecha byl neobvykle rušný díky volbám na Hrad a v neposlední řadě i neobvyklým teplotám s následnými chřipkami a únorem nepříliš bílým. Neobvykle široký záběr amnestie způsobil velký rozruch a bude mít dopady na měsíce a roky. Odcházející i přicházející politici a jejich množící se úředníci se postupně znemožňují, takže občan se jen s obtížemi domýšlí, kam se to po čtyřiařiceti letech svobody vlastně orientujeme a nad některými projevy nestačí zírat.

Grafický průmysl v Evropě pokračuje v proměnách struktur. Po delším období klidného a plynulého zdokonalování ofsetu a jeho kralování mezi technikami tisku se naplno rozjela digitalizace a print-on-demand ve všech výrobních kategoriích. Do názvů organizací, škol a společností se vloudilo slovo „médiá“, tedy „tisk a média“. Tiskárny se většinou začínají orientovat v novém pojetí tiskových a mediálních služeb a už je neděsí poklesy objednávaných nákladů tiskovin. Mimo jiné projevy to vidíme i na charakteru odborných výstav a dříve oblíbených veletrhů. Prezentace firem, dodávajících techniku se stále častěji připojují k veletrhům knih, reklamy, audiovizuálních technik a jiných něčím příbuzných oborů. Kdysi nezvyklé názvy tisk a média nebo Reklama, Polygraf jsou dnes běžným spojením, vystavovatelé a návštěvníci to akceptují, protože jim to profesně vyhovuje. Představitel a majitele tiskáren vidáme stále častěji ve společnosti nakladatelů a designérů, reklamních agentur a poradců. Značně se omezilo donedávna oblíbené veletržní stěhování strojů a přesunů stovek a tisíců tun exponátů a stále delších technologických linek, které zatěžovaly nejen výrobce a jejich rozpočty, ale také nutně zvedaly ceny, protože někam se ohromné výdaje rozpouštět musely. Zjevně tak rostly náklady obou stran, dodavatelů i zákazníků. Nejinak tomu bylo i v personálních a cestovních nákladech. V kritickém období úspor zůstal spíše problém na straně veletržních organizací a jejich agentur, které své nákladně udržované výstavní plochy a haly musejí udržovat a pravidelně naplňovat. Hlad po informacích a spektaklech je však stále velký a v Evropě vznikly desítky nových obrovských výstavních areálů u mezinárodních letišť, zábavních parků a konferenčních center.

Nelze tedy z proměn vyvozovat závěr, že o předvedení strojů a výrobních postupů při průběžné modernizaci tisku a médií není zájem, těch bude zapotřebí i nadále, stejně jako odborných seminářů, konferencí a praktických kurzů. Mění se však charakter prezentací, kdy investoři nepožadují na každém „národním“ veletrhu co nejširší přehledku všech strojů vyráběných v desítkách firem, zvláště, když hranic již v Evropě mnoho nezbylo, doprava se stále zlepšuje a mezi jednotlivými veletržními městy jsou vzdálenosti stále kratší. Zesílil však zájem o specifické oborové informace, bez jejichž technických, obchodních nebo strojních prezentací ve vybavených centrech se všemi moderními službami se neobejdeme. Zřejmě bude i nadále fungovat osvědčený cyklus „konjunktura – úpadek – krize – nová potřeba – vzrůst zájmu v nových podmínkách – nová konjunktura“ takže se není čeho bát.

Ještě nedávno někteří předem odepisovali nejen tisk jako sedmou velmoc, ale i její výstavy, jakými jsou obrovské tiskařské veletrhy. Ty velké však zdaleka nekončí, rozšířily se o média a již se intenzívně chystá drupa 2016! Vystavovatelé (nejen) z Evropy zase přijdou a kupci si opět udělají čas, jak jsme o tom psali bezprostředně po drupě loňské. Ty malé veletrhy se však většinou připojily k jiným oborům. Někde aktivitu převzaly firmy, příkladem je třeba zanedlouho konání výstavy firmy Hunkeler, která se rozrostla plochami i počty exponátů a témat.

Otevíráte druhé číslo jubilejního 125. ročníku časopisu Typografia, jehož hlavní články jsou orientovány na oblast papíru.

Znovu vybízíme tiskárny a jejich příznivce i zaměstnance pamětníky k zaslání retro článků a připomínek kdysi slavných center české, moravské i slovenské historie tisku a typografie. Rádi otiskneme Vaše příspěvky a doklady slavné éry tiskové, papírenské a knižní kultury, která patřila po mnoho staletí k evropské špičce.

Vladislav Najbrt

Obálku únorové Typografie vytvořil český grafický designér Mga Petr Štěpán (*1979).

Od ukončení studií na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze v roce 2004 spolupracuje se Studiem Najbrt. Je držitelem prestižních cen Czech Grand Design a Český lev. Mezi jeho realizace patří např. vizuální styl společnosti ČD Cargo, vizuální styl a orientační systém Českých drah, grafická identita filmů Jana Svěráka Vratné lahve a Kuky se vrací, vizuální styl české účasti na Expo 2010, vizuální styl festivalu Pražské jaro 2010–2012 a nově vznikající identita České televize.

OBSAH

CONTENTS

- 1 Miloš Lešikar
Průmysl papíru a celulózy v Evropě #1
Pulp and paper industry in Europe #1
- 3 Jitka Böhmová
Anketa Používané papíry v tiskárnách
Questionnaire Papers used in printing houses
- 4 Jitka Böhmová
Rozhovor s předsedou poroty loňské soutěže Kalendář roku
Interview with the Chairman of the Jury of last year's calendar competition
- 5 Jitka Böhmová
Anketa Nové papíry a materiály
Questionnaire New papers and materials
- 6 Ondřej Sedláček
Zajímavé a netradiční tištěné propagační prostředky
Interesting and untraditional means of printed promotional
- 8 Tiskárny Havlíčkův Brod představily nový tiskový stroj
Tiskárny Havlíčkův Brod introduced a new printing machine
- 9 Jitka Böhmová
Vítěz soutěže Kalendář roku 2012 –
Nástěnný kalendář Horoskop
Winner of the competition Calendar year 2012 –
Wall Calendar Horoscope
- 10 Jitka Böhmová
Návštěva u člena Kolegia Typografie ve společnosti Antalis
Visiting member of the Kolegium Typografie in Antalis company
- 12 Jednou větou, třemi větami
One sentence, three sentences
- 13 František Plíva
Vzpomínka na 150. výročí ustavení spolku Typografia, všeobecné kasy ku podporování nemocných typografů v Praze
Remembering to 150 anniversary of the establishment of the association Typography, general treasury support to the patients typographers in Prague
- 14 Element F – Fotografie a umění ve druhé polovině 20. století
Element F – Photography and art in the second half of the 20th century
- 16 Zemřel grafik Oldřich Kulhánek
Graphic designer Oldřich Kulhánek died
- 17 Ing. Lenka Stehlíková, M. A. Roman Witasek
Kurz Grafický designér na Ave Art Ostrava
Course Graphic designer in Ave Art Ostrava
- 19 Anketa Studenti kurzu grafický designér na Ave Art Ostrava
Questionnaire Students of course Graphic designer in Ave Art Ostrava
- 20 Vladislav Najbrt
Vzpomínka na pana Eduarda Grégra
New Year's cards with magic of printing 2013
- 21 Jan Barták
Zemřel pan Eduard Grégr
Mr. Eduard Grégr died
- 22 Aktuality z domova a ze zahraničí
Actualities from printing industry
- 24 Kolegium Typografie představuje své členy
Kolegium Typografie introduces its members

Typografia digitální

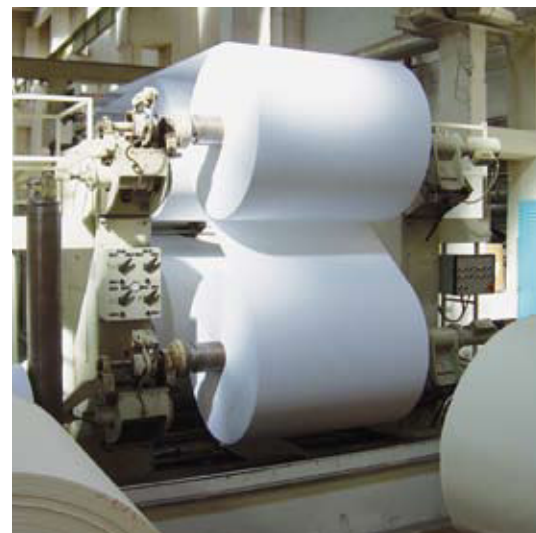
Příloha o digitálním tisku tištěná digitálním tiskem vložená uvnitř čísla

TYPOGRAFIA 2/2013/1243/ROČNÍK 116

Vydavatel Digirama s.r.o., Tuchoměřická 343, Praha 6, 164 00
Adresa redakce Tuchoměřická 343, Praha 6, 164 00
www.typografiaz.cz
Fax 220 961 441
Manažerka časopisu Zdeňka Maršová, 776 664 427
marsova.typografia@tercie.cz
Šéfredaktor Vladislav Najbrt
Redakce Jitka Böhmová, 776 613 647
bohmoa.typografia@tercie.cz
Předseda redakční rady Milan Maršo
Redakční rada Jaroslav Hruška, Jan Král, Milan Maršo,
Zdeňka Maršová, Vladislav Najbrt, Jan Opletal, Jan Sehnal,
Jiří Zápotocký
Zahraniční partneři Thomas Helbig, Kurt K. Wolf,
Lubomír Krátky
Obálka: MgA Petr Štěpán
Předtisková příprava Tercie servis s.r.o.
Tisk Tercie Praha spol. s r.o.
Příjem inzerce v redakci Tuchoměřická 343, Praha 6, 164 00
Cena čísla 60 Kč, Předplatné v redakci, Roční předplatné 700 Kč + 15 % DPH
Název a číslo účtu Digirama s.r.o., č.ú. 51-2279360247/0100
Komerční banka, pob. Praha 6
ISSN 0322-9068, Registrováno pod MK ČR 7504
Podávání zásilek povolila Česká pošta pod č.j. nov. 6084/96
Vydavatel a redakce neodpovídají za obsah autorských článků.
Toto číslo je tištěno barvami dodanými firmou
Michael Huber CZ

Průmysl papíru a celulózy v Evropě #1

Celosvětové zotavování papírenského průmyslu po finanční krizi ve druhé polovině roku 2009 se sice začalo projevovat již v roce 2010, ale ve druhém pololetí 2011 se situace opět zhoršovala a nabídka výrobních kapacit začala převyšovat absorpční možnosti spotřebitelů. Většina papírenských výrobců se proto zaměřila na podnikovou restrukturalizaci, konsolidaci a investice do inovace výroby a samotných produktů, ve snaze zachovat si konkurenceschopnost. Obecně tak i v roce 2012 platilo, že v regionech EHK panovaly zhoršené tržní podmínky a začala klesat produkce u většiny papírenských komodit – zejména papíru a lepenky. Výjimkou byla pouze buničina a sběrový papír, hlavně díky vysoké poptávce na asijských trzích a vzestupu spotřeby v těchto regionech.

Pokles produkce u řady výrobců papírů a lepenek vedl většinu společností ke strategii, založené na posunu k produktům s vyšší přidanou hodnotou, ke snižování výrobních nákladů a současně k přijetí udržitelných iniciativ, vytvářejících vztah mezi rozvojem trhu celulózy a papíru a lepenky a zelenou ekonomikou. V roce 2011 tak byly realizovány významné investice v oblasti chemické buničiny, což vedlo k růstu jejích produkčních kapacit o sto procent. Orientace na papírenské produkty s vyšší přidanou hodnotou ovšem není jen doménou Evropy a Severní Ameriky, ale i producenti buničiny v Jižní Americe a Asii objevili ekonomický přínos této komodity a snaží se maximalizovat svůj potenciál zdrojů dřevní hmoty. V ČR se projevil tento trend masivní investiční činností vstupem společnosti LENZING do celulózky Biocel Paskov, která se přeorientovává ze sulfitové papírenské buničiny na viskózovou buničinu. V oboru buničiny, ale i papíru a lepenky je největším tuzemským producentem Mondi Štětí, kde jsou však na bázi vlastní sulfátové buničiny vyráběny jen obalové a balicí papíry, včetně surovin na vlnité lepenky. Výrobě grafických papírů, ale v poměrně malých objemech a speciálních sortimentech se v ČR věnuje KRPA Hostinné, JIP – Papírny Větrní, OP papírna Olšany a Aloisovská papírna. Převážná většina spotřebovávaných papírů a lepenek je do ČR dovážena ze zahraničí, a dovozy jsou podstatně vyšší než tuzemská produkce. V roce 2011 bylo v ČR vyrobeno celkem 736 tis. t papírů a lepenek (z toho ale jenom 62 tis. tun grafických papírů), dovoz činil celkem 1,239 mil. t (z toho 551 tis. t grafických) a rok předtím byl import dokonce ve výši 1,268 mil. t (z toho 599 tis. t grafických papírů).

Výroba papírů a lepenek v Evropě Produkce papírů a lepenek v Evropě byla zvláště ještě ve druhé polovině roku 2011 výrazně ovlivněna zhoršenou ekonomickou situací v tomto regionu. Výroba klesla o 0,6 % proti roku 2010, kdy bylo možné zaznamenat výrazné zotavení proti krizovému roku 2009. V období 2007–2009 přitom byl registrován kumulativní pokles výroby o 10 procent. Poptávka po papíru v Evropě (spotřeba) v předminulém roce poklesla o 1,2 procenta a stav nejistoty asi nejlépe charakterizuje současné vyhlídky tohoto odvětví, i když dílčí statistiky roku 2012 již ukazovaly náznaky zlepšování situace jak ve výrobě, tak i ve spotřebě papírů a lepenek. Vlastní výroba papírů a lepenek klesla v Evropě meziročně celkem o 0,6 % na 104,1 mil. tun a využití stávající výrobní kapacit se dále snížilo o 1,3 procentního bodu na 90,4 %. V roce 2011 muselo být více než dva miliony tun produkční kapacity papírenských strojů uzavřeno, zvláště pak v případě grafických (tiskových) papírů, zatímco vstup nových výrobních jednotek na trh se dramaticky snížil. Nepříznivý vývoj byl v tomto období zaznamenáván ve většině sektorů těžkého průmyslu a negativně se pak promítl do evropského zpracovatelského průmyslu, a tím i papírenského průmyslu.

Ve střední a východní Evropě byla rovněž nedobrá situace, hlavně vzhledem k nadměrným kapacitám novinového a magazínového papíru, které byly odstavovány (u nás např. Norske Skog a JIP – Papírny Větrník). Přestože jsou dnes snahy o konsolidaci patrné, bude situace vyžadovat řadu dalších kroků, aby se obor stal znovu globálně konkurenceschopným.

Růst papírenské produkce v Evropě byl zaznamenáván pouze v případě hygienických papírů, naopak výroba grafických papírů včetně novinového poklesla o 1,2 %. Výroba novinového papíru, který klesal již i dříve, se snížila o 0,3 %, výroba nenatíraných bezdřevých papírů se zvýšila o procento, naopak u natíraných bezdřevých poměrně výrazně poklesla (–6,5 %). Výroba bezdřevých grafických papírů se celkem snížila o 4,5 %, u nenatíraných dřevitých druhů je propad 5,4 %, zatímco u natíraných dřevitých jen o půl procenta. Výroba natíraných grafických druhů papíru klesla celkem o 0,9 %, nenatíraných grafických papírů pak o 2,9 %. Využití výrobní kapacit grafických papírů dosáhlo v roce 2011 jen 89,7 % (rok předtím bylo o 1,5 % vyšší). Grafické (tiskové) papíry se na celkové evropské produkci papírů a lepenek podílely 45,2 %, zatímco v roce 2010 to bylo 45,5 % a dříve i přes 50 %.

V sektoru obalových materiálů se produkce také mírně snížila, ale jenom o 0,4 %. Výroba lepenek

na přepravní obaly, které v obalovém sektoru tvoří téměř 57 procent, se snížila pouze o 0,1 procent. Jde však o statistický údaj v hmotných jednotkách (tuny), takže je nutno na vysvětlenou uvést, že tyto množstevní objemy jsou ovlivněny výrazným trendem směřování k nižším hmotnostem, především v oblasti surovin na vlnité lepenky, ale i u obalových papírů. Výroba skládačkové lepenky poklesla o 2,4 %, produkce všech dalších obalových druhů papíru se meziročně snížila o 0,9 % a využití produkčních kapacit u těchto druhů papírů činilo 90,6 % (2010 to bylo 92,7 %). Obalové druhy papíru tvořily v roce 2011 celkem 45 % z celkové papírenské produkce v Evropě s trendem výrazného vzestupu. Na rozdíl od všech dalších druhů, výroba hygienických papírů vzrostla v Evropě meziročně o 2,3 %. Tato kategorie ale představuje pouze 7,3 % z celkového objemu výroby papírů a v některých zemích je to ještě méně (např. ČR je téměř zcela závislá na dovozech, hlavně pak ze Slovenska). Produkce papírů pro průmyslové využití a speciální účely se podílí na celkovém objemu výroby papírů 4,5 procenty (v roce 2010 – 4,4 %), tato položka se však často počítá s obalovými a balicími papíry. Produkce buničiny v Evropě v podstatě stagnuje (v roce 2011 to bylo 39,3 mil. tun, 2010 pak 39,2 mil. tun), přičemž export buničiny do Asie meziročně stoupl o více než 40 procent a činil téměř tři čtvrtiny z celkového vývozního evropského objemu. Ve vlákninové zanášce výroby papírů v Evropě nadále výrazně stoupá podíl sběrového papíru.

Spotřeba papírů a lepenek Ve statisticky uzavřeném roce 2011 se snížila spotřeba o 1,2 % na 93,7 mil. tun, přitom HDP Evropy se ve stejném období zvýšil v běžných cenách o 1,6 % (Pramen Eurostat). V případě grafických papírů byl tento pokles spotřeby nejvýraznější – o 3,1 procenta a to vzhledem k nižším investicím do reklamy, stále ostřejší konkurenci ze strany nových komunikačních médií a neustálém poklesu čtenářů tištěných novin. Spotřeba ostatních tiskových papírů (bez novinového) ve stejném období klesla o 1,6 %. I když tendence poklesu se v roce 2012 v podstatě zastavila, nelze bohužel do budoucna očekávat žádnou zásadní změnu dlouhodobého trendu snižování spotřeby tiskových papírů a to ani při současném bouřlivém rozvoji nových technologií digitálního tisku. Množství zde spotřebovávaných papírů (natírané a hlazené bezdřevé tiskové papíry) zatím není nijak zásadní. ×

Miloš Lešíkar

Dokončení článku najdete v Typografii digitální na straně 4.

